

Værfts - Magazinet

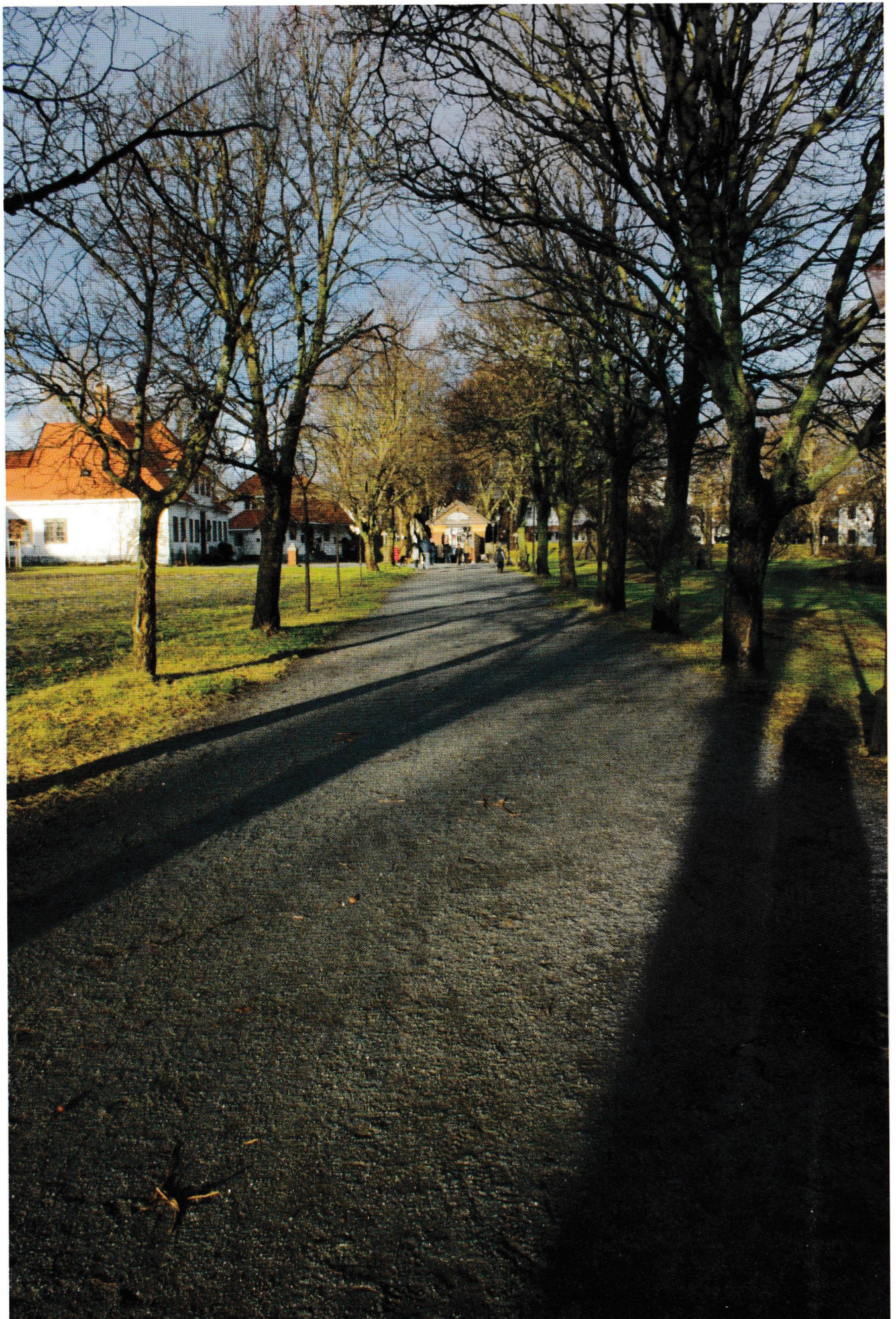
Nr. 3

Oktober 2006

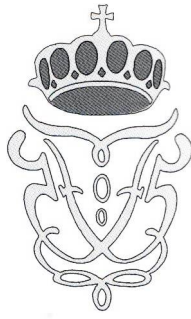
5. årgang

Fredriksovern Værfts Venner

Høststemning på verftet. Foto: Sverre Dvergstein - OceanSailorFoto

Fredriksvern Verfts Venner

Innhold:

Formanden har ordet	4
Sjøløytnant Merry, del II	5
Fortet som ble friluftsakademi	9
Militære norgesmestere 1954/55	18
Skråvika	19
Sprenggranaten	26

Foto forside:

*Den gamle kanonen på vollen.
Foto: Rune Sørлие*

Foto tittelblad:

*Sødagsskolebarn på utflukt til
Skråvika ca. 1900.
Foto: Rune Sørliens fotosamling.*

I redaksjonen:

RUNE SØRLIE	Redaktør
YNGVE RAKKE	Fotograf
MARIANNE SØRLIE	Fotograf/medarbeider
SVENN DVERGASTEIN	Fotograf

Formanden har ordet

Sommeren er over – en sommer med mange flotte aktiviteter på verftet. Som tidligere år har vi hatt besøk av mange grupper som har ønsket omvisning på verftsområdet. Så langt dreier dette seg om ca 1100 personer. Kun 61 personer har deltatt på de faste omvisningene som vi gjennomførte 2 ganger i uka. Den lave oppslutningen kan kanskje skyldes det fine været og at mange var opptatt med andre aktiviteter på det tidspunkt guidingene ble gjennomført. I utstillingene (Galeimuseet og Kadettbrakka) har vi hatt ca 600 besøkende til sammen.

I begynnelsen av september gjennomførte vi det årlige opplegget under "Kulturskrinet" med alle 9. klassene i Larvik. Ca 500 elever har vært på besøk og fått en innføring i verftets spennende historie.

På vedlikeholdssiden skjer det også viktige ting. I 2006 bevilget Forsvarsdepartementet ekstraordinære midler til verdibevarende tiltak på en rekke festningsverk. Til arbeider ved Fredriksvern verft er det avsatt 2,8 mill kroner. Disse midlene benyttes nå til en full restaurering av Krutthuset samt til å sette istand beddingene (sjøfronten) utenfor Galeiskurene. Alt arbeid foregår selvfølgelig etter antikvariske metoder. Det er å håpe at departementet innarbeider slike tiltak i de ordinære tildelingene i framtiden, da det fortsatt gjenstår store

utfordringer på vedlikeholdssiden. I tillegg til det som gjøres på den gamle delen av anlegget har man startet ombygging av Befalsforlegning 1 (rett bak Befalsmessa). Den skal være ferdig våren 2007 og får da 52 nye rom med bad og toalett. I løpet av høsten er oppussingen av Radarbygget, 2 etasje, ferdig og klar til bruk for HV. Det er 3 landheimevernsområder (Andebu, Torp og Larvik) samt 2 sjøheimevernsområder som skal disponere denne delen av bygningen. Videre skiftes det ut gamle oljetanker og i Skolebygget foregår det rehabilitering og tilpassing av C-fløy (kjelleretasjen).

Tilgjengelige toaletter er det mange av de besøkende på verftet som savner. Det har vært en midlertidig løsning i skur nr 17, men denne er langt fra god nok. Forsvarsbygg ser også dette behovet og vil arbeide for å få til en permanent løsning.

De er en rekke flotte trær på verftsområdet. Flere av disse er fredet. I sommer har det vært en gjennomgang hva gjelder deres tilstand. 101 trær er undersøkt. Dessverre viser det seg at ikke alle har det like bra og at noen må felles og andre beskjæres kraftig.

FVV er i gang med høstens program. Vi blir selvfølgelig aldri helt ferdig med utstillingene våre hvor det skjer stadig endringer og oppdateringer. Som vanlig vil vi ha et medlemsmøte på høsten samt en faglig oppdatering av våre guider. Vi har også tatt mål av oss, til å etablere et dokumentasjonsarkiv. Dette er et omfattende arbeid som er i startfasen og som helt sikkert vil ta tid.

Vi registrerer at det fortsatt er en del av våre medlemmer som ikke har betalt sin kontingent og oppfordrer dere til å gjøre dette. Medlemskontingenten er viktig for foreningens drift. Vi har fått en del nye medlemmer, men dessverre faller det også fra noen hvert år. Husk vår vervekampanje med fine premier.

Flaggingen i sommer har gått fint. Det er imidlertid behov for flere frivillige på flagglista. Har du mulighet for å bidra her – ta kontakt med vår flaggansvarlige, Olav Bjørnflaten tlf 33192829 / epost objoernf@online.no.

Per Inge Olsen

Sjøløytnant Merry

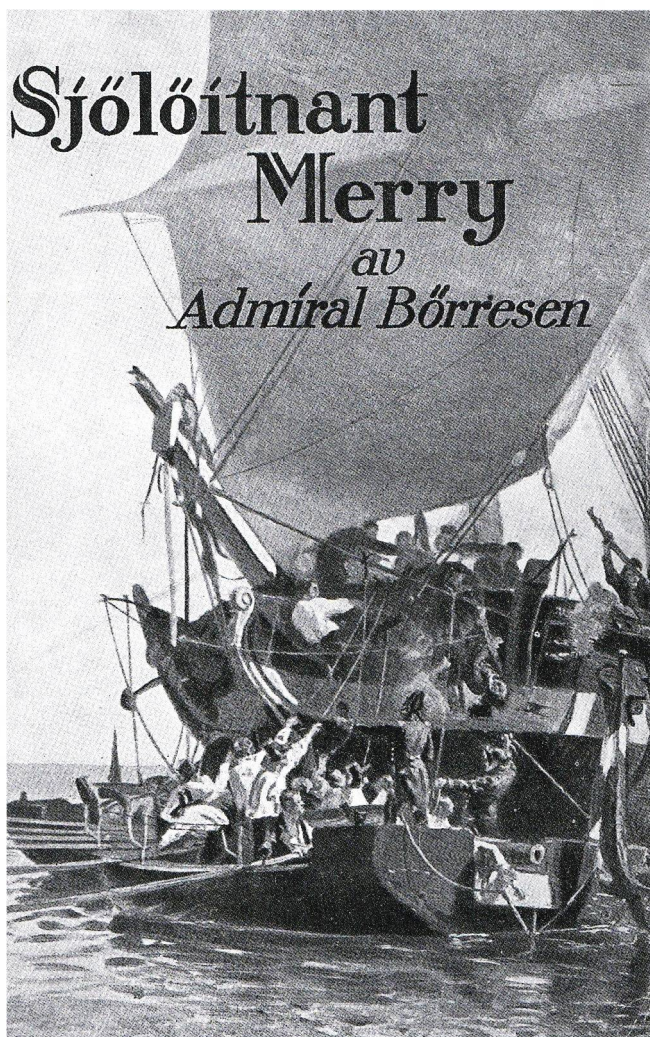
En historisk fortelling av Admiral Børresen

Tilpasset Værftmagazinet av Rune Sørli

Del II

Denne historiske fortellingen er hentet fra tiden på den norske kyst i Napoleonskrigene – den skildrer orlogslivet, og begynner i Middelhavet, fortsetter over Atlanterhavet til Vestindia og ender på den norske kyst – den er forfattet på grunnlag av brever og korrespondanse til engelske aviser etter krigens avslutning og på muntlige fortellinger av Admiral Børresens farmor, som var datter av sjefen for den i Vestfold stasjonerte brigade. For enkelte episoders vedkommende også på Constantius Floods beretninger fra denne krigs tid.

Admiral Børresens farmor levde sitt ungdomsliv i gamle Fredriksvern og på gården Agnes i Brunlaug, midt i krigens miljø, et miljø av land- og sjøoffiserer, av kaper- og kanonbåtkamper som også hennes mann og hennes bror deltok som sjefer for kanonbåtene "TEJE" og "LØVENSKJOLD". Hennes mann var også en tid kommandant på Akeroens befestning som med sine femten kanoner kunne stille til kamp i skjærgården.

En batalje og et ball

Noen dager etter lettet vi med hele flåten og sto vest- og sydover for mulig og oppsnappe et par franske krigsskip, som ikke var blitt ødelagt ved Aboukir.

I herlig vær for en lett bris styrte vi i temmelig spredt orden langs den maleriske sicilianske kyst med linjeskipet "Northumberland" i spissen og Lord Nelsons flaggskip "Foudroyant" like etter – da utkikken plutselig praiet at han så en svær seiler forut.

Alle kikkerter på skansen rettes fremover.

- Det er øyensynlig et krigsskip, sa sjefen.

- Et linjeskip, Mylord, som seiler romt for bakkords halser.

Lord Nelson sprang opp fra sin stol.

- En fiende, sir Edward – gud giv oss det var "Le Gènèreux" som slapp fra oss ved Aboukir.

- Heis signal for alminnelig jakt, sir Edward, og sett alt hva som trekke kan på "Foudroyant"

Og snart var hvert fartøy i flåten seilkledd fra topp til dekk.

Men "Northumberland" var dog fremdeles den ledende.

- Dette går aldri, Sir Edward, ropte Nelson etter å ha speidet i kikkerten en stund – det er ganske sikkert "Le Gènèreux", og den må ikke overgi seg til andre enn mitt flaggskip – Sir Edward, vi må hale forbi "Northumberland".

- Jeg skal gjøre mitt beste, sa sjefen og sprang forover.

Mot kamp

Pumpene ble satt i gang for å sprøyte vann på seilene, vannfater ble hengt opp på stagene, hengekøyene ble pepet ned, og hver mann gitt ordre til å legge en kule i sin køye og stuve dem nederst i lasten, stagene ble slakket og mastekilene i dekk løsnet for å gi mastene fri bevegelse.

- La skipet bli pumpet helt lens; jeg tror vi haler innpå "Northumberland", sa sir Edward til nestkommanderende, - men hold folkene unna skansen, for admiralen svinger med sin armstump, så det er best å ikke løpe foran baugen på ham.

Og det rådet var fornuftig, for i dette øyeblikk ropte Nelson til kvartermesteren ved rattet:

- Jeg skal få deg ned av din pinne, min mann, hvis du ikke syrer bedre! Sir Edward send Deres beste kvartermester til rors.

- En seiler i horisonten foran det jagede fartøy, ropte utkikken fra merset.

- Kadett, ropte Nelson til meg som sto ved signalene – kom dem til topps for å se!

- – hva djevelen er det? Har De ingen kikkert? – la meg få vite hva slags fartøy det er og det raskt!

Jeg var ikke sen med å komme opp gjennom vantet og få nappet en kikkert fra en kamerat.

- Det er en slupp eller en fregatt, praiet jeg så fra merset, da jeg var kommet opp og hadde fått stillet kikkerten og rettet den mot fartøyet.

- Hvilket nummer har den?, ropte det opp til meg.

Jeg forsøkte en stund forgjeves å lese av hans signal; og det var nesten umulig å skjelne fargene, og Lord Nelson gikk ustanselig frem og tilbake på skansen, svingende sin armstump.

- Nu hva blir det til, ropte han.

Svetten dryppet meg nedover pannen, og det la seg et slør av damp over kikkertglasset – jeg kunne intet se.

"Fregatten Success"

- "Fregatten Success", Mylord, ropte en annen kadett som var kløvet helt opp på salingen for å se.

- Får de det samme, kadett Marry?, ropte så Sir Edward.

- Ja, herr kaptein, svarte jeg – skjønt jeg ennå ikke var helt sikker og rettet på ny kikkerten mot fartøyet etter å ha tørket glasset vel av – og jeg takket i stillhet for at jeg nå kunne se at det virkelig var den.

- Sir Edward! – heis signal til fregatten at den skal avskjære franskmannens retreat...

Sir Edward så meget betenkelig ut.

- Han har 32 små kanoner mot "Le Gènèreux" 80 store, sa han.

- Det får ikke hjelpe, ropte Nelson, som gikk nervøst opp og ned på skansen – Heis signalet, Sir Edward!

- "Success" har kastet bi tvers på fiendens kurs, ropte signalkadetten ved siden av meg, han hadde nemmelig nappet kikkerten fra meg igjen.

- "Success" har avfyrt sitt styrbords batteri mot linjeskipet – det har heist trikoloren og kontreadmirals flagg.

- Bravo "Success", ropte Nelson.

- "Success" har vendt for vinden og avfyrt sitt bakbords batteri, meldte sjefen i det han kom opp på skansen. – men nå er den like under "Le Gènèreux" kanoner og får dens glatte lag.

Vi sto alle med ånden i halsen om bord på "Foudroyant", da vi så "Success" forsvinne i en røyksky fra "Le Gènèreux", men da røyken var drevet over i le,

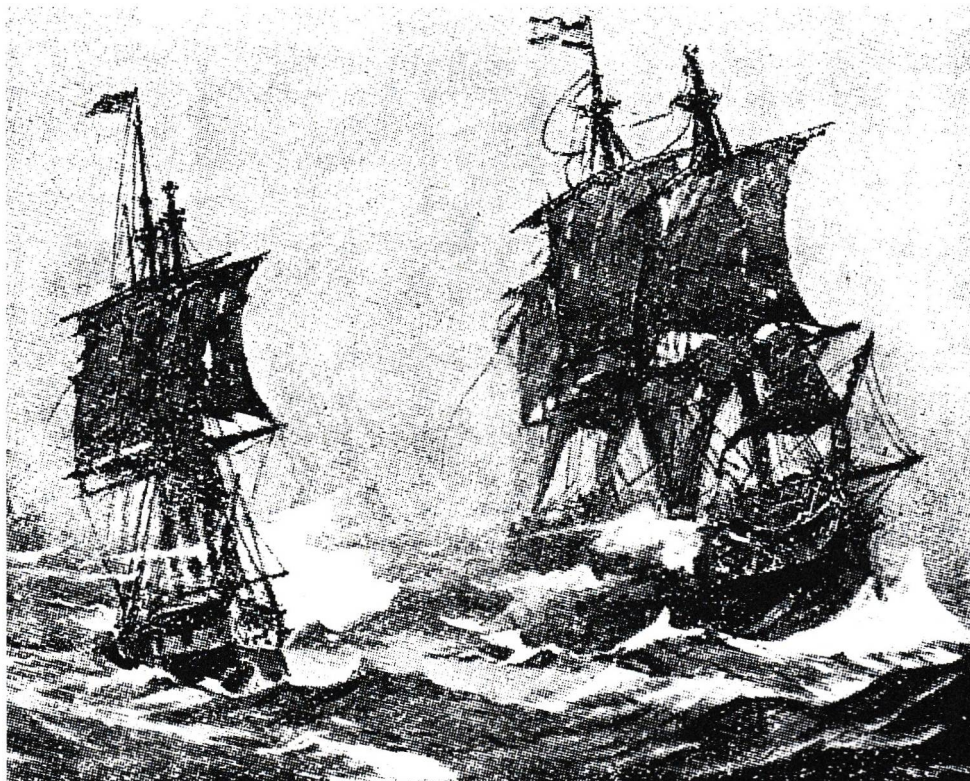
dukket den lille fregatt frem igjen, bare undermastene og store merserstang sto igjen av dens rigg, men den hadde holdt unna og fulgt tappert i det franske linjeskips kjølvann.

Kuler og krutt

- Heis signal om at "Success" skal avbryte kampen og komme på praiehold, sa Lord Nelson – stå på kanonene og fyr på "Le Gènèreux"’s rigg.

En stund etter åpnet "Le Gènèreux" ild mot "Foudroyant", og en kule hvinte gjennom mesanvantet – Lord Nelson klappet sin lille kadettordonnans på skulderen og spurte hvorledes han likte denne musikk.

Kadetten synes imidler-

„Success“ under „Gènèreux“s kanoner.

tid å ha mistet munn og mele, og Nelson trøstet ham med at Karl den tolvte løp sin vei første gang han kjente lufttrykket av en kule som fløy over hodet på ham – så derfor venter jeg meget av Dem i fremtiden, la han vennlig til.

Imidlertid var "Le Gènereux" kommet inn i den forenede ildsone fra "Northumberland" og "Foudroyant" og strøk sitt flagg.

Sir Edward Berry gikk om bord i prisen og kom etter en stund tilbake med kontreadmiral Pèrè's sabel; admiral Pèrè selv, meddelte han, lå døende på sitt flaggskips skanse. En kule fra "Success's" bredside hadde revet begge benene av ham.

- Han har sonet sin brøde ved å bryte sin æresord sist vi tok ham, sa Lord Nelson og gikk ned under le.

Hans svake helbred – for ham hadde i sine mange bataljer mistet en arm og det ene øye og fått et stygt sår i hodet – gjorde ham alltid trett etter en sterk opphisselse.

Flåten vendte derfor tilbake til Palermo, hvor han gikk i land, mens flaggskipet under skipssjefens kommando fikk ordre til å slutte seg til blokadeeskadren utenfor Malta, hvor ennå den franske besetning holdt stand.

Men før "Foudroyant" forlot Palermo, skulle alle kadettene få lov til å gå på ball, som H. M. kongen av Nepal gav på sitt slott utenfor byen.

Det store ballet!

Det var minst fire engelske miles vei ut til slottet, og det var derfor ganske utelukket å spasere dit i balldrakt i det fryktelige sicilianske støv.

Kadettene stanset i en klynge for å se om de kunne mønstre tilstrekkelig med kontanter til å leie en vogn – men det viste seg at de alle hadde glemt sine portemonneeer om bord.

Et stykke oppi gaten sto imidlertid, utenfor et elegant palè, en prektig ekvipasje med kusk og tjener på bukken med to flotte hester foran.

En av kadettene kløv opp på en kabbestein og foreslo at de skulle rekvirere denne ekvipasje til Hans Britiske Majestet's tjeneste for å befordre Hans Majestet's kadetter til ballet.

Forslaget ble enstemmig vedtatt, og vi omringet ekvipasjen til stor forbauselse for den gull galonerte kusk og den fjærbesatte tjener, som begge på den lempeligste måte ble dradd ut av bukken.

Så fylte vi vognen både utvendig og innvendig, og jeg ble utnevnt til kusk, fordi jeg var oppdradd på landet.

Men hestene var viltre, og jeg var – til tross for at far var godseier – mer vant med å styre en båt enn vogn; dessuten var trengslen stor ved oppkjørselen til slottet, så jeg – nettopp som jeg skulle styre avveien for en karosse som la seg tvers for baugen for oss – la om bord i en annen, i hvilket det satt en kongelig prinsesse, som fikk

Lord Nelson i sin kahytt ombord i "Victory".

sin frisyre sterkt derangert og gav seg til å hyle og fekte med armene, så portvakten slo alarm og gjorde mine til å stanse oss.

Jeg pisket på hestene og satte i galopp fra henne og fra vekten, men det var med bankende hjerter at vi fremstillet oss for vår sjef, som imidlertid ennå ikke hadde hørt noe om våre meritter.

Skål!

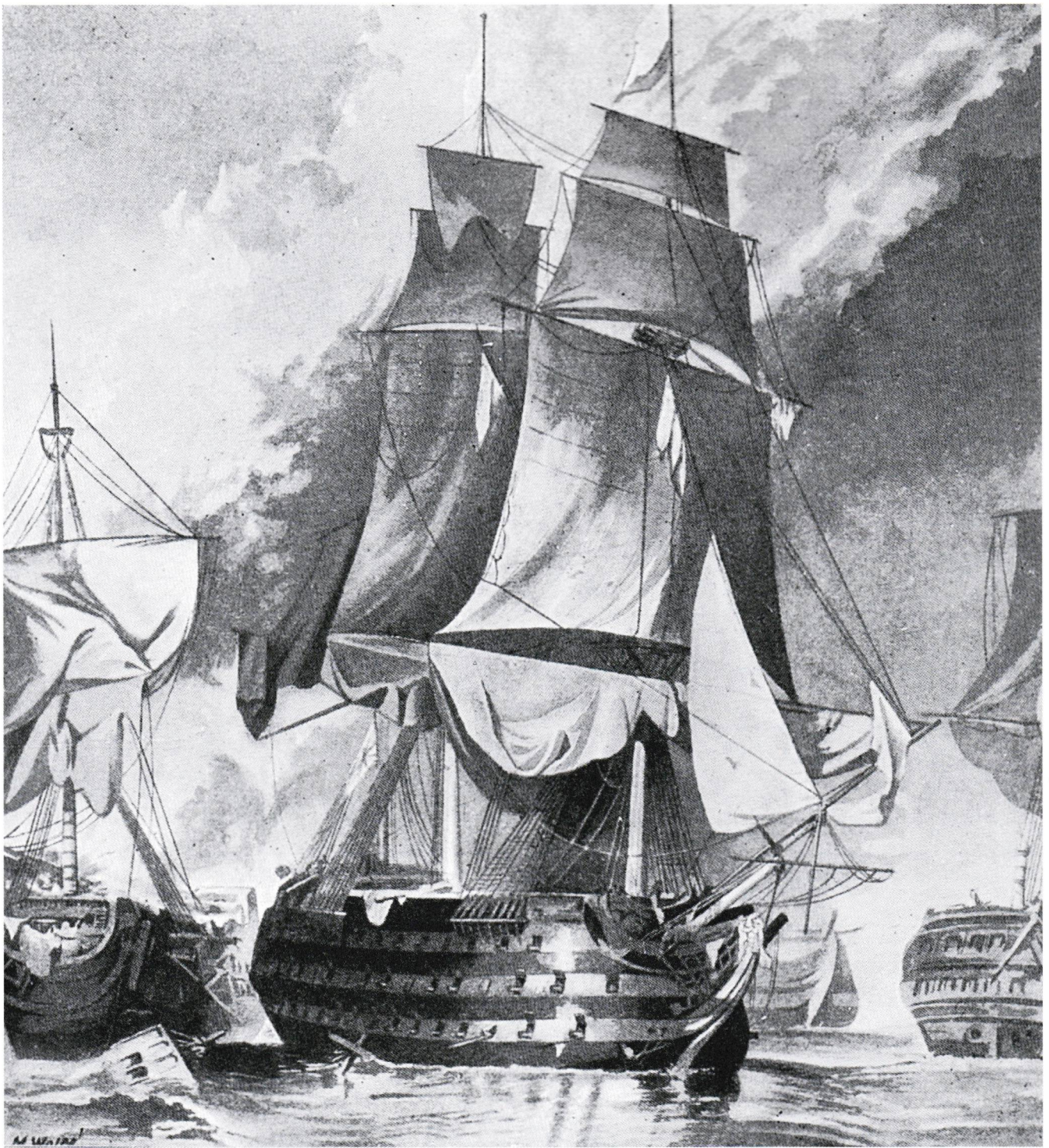
Da vi omsider ankom selve festsalen så jeg ikke noe til den smukke prinsesse, formodenlig hadde hun vendt tilbake til Palermo for å få reparert sin ødelagte frisyre.

Festen var prektig, med taler, musikk og fyrverkeri til ære for Lord Nelson, hvis byste skulle avsløres i parken.

Og for hver skål fant vi kadetter det å være vår plikt å tømme glassene til bunns, spesielt da Hans Majestet utbrakte en skål for seieren over "Le Gènereux".

Vår begeistring hadde da nådd høydepunktet, og våre hurrarop overdøvet både musikken og salutten, hvorfor Sir Edward fant det riktigst å beordre oss hjem.

Da vi arm i arm og syngende nådde ned til porten, ble vi stanset av den neapolianske vakt, som kjente oss igjen og derfor ville slippe oss igjennom.

Lord Nelsons skip "Victory".

Eldste kadett gikk frem foran fronten – vi hadde formet linje tvers over veien – og fremholdt at en engelsk offisers og linjessjefens ordre måtte lystres, koste hva det koste ville.

Hans tale ble mottatt med vill begeistring, vi trakk våre dolker og svingte dem truende mot vekten, idet vi i firsprang satte forbi.

At vekten gav ild, kunne ikke stanse verken vår begeistring eller vår flukt, til tross for at kulen traff en av kadettene i låret. Vi løftet ham under hurrarop og bar ham på gullstol inn til byen.

Neste dag meddelte Sir Edward oss, etter at vi høytidelig var oppstillet på skansen, at Lord Nelson hadde nektet oss landlov i de neste seks måneder – vi som bare hadde hevdet nasjonens ære.

Så lettet "Foudroyant" anker, og vi dro av sted til Malta, hvor vi allikevel ikke kunne få bruk for noen landlov, da øya var besatt av franskmennene, som vi skulle ligge og blokkere.

Vi kunne derfor trøste oss med at den straff som synes så urettferdig, jo i grunnen ikke ble eksekvert.

Fortsetter neste nummer.

Fortet som ble friluftsakademi

Bearbeidet for Verftsmagazinet av Per Inge Olsen

Citadellet på 1930-tallet. Foto: Rune Sørli's fotosamling.

Stavern fort spilte i sin tid en viktig militær rolle, men fra 1814 og utover fikk det liten eller ingen militær betydning. Noen av bygningene var i bruk som boliger for offiserer og annet militært personell fram til 1864, men vedlikeholdet ble forsømt. I 1866 solgte staten kobbertekningen på Kruttårnet for å skaffe penger til reparasjon og vedlikehold av de andre bygningene på fortet. Dette ble det imidlertid ikke noe av, og bygningene og tårnet forfalt ganske raskt. Fortet ble stående ubebodd fram til 1880 da fyrmesteren på Stavernsodden fyr flyttet inn i Kommandantboligen. I 1909 lanserte maleren Kristofer Sinding-Larsen ideen om et friluftsakademi og i 1910 inngikk Bildende Kunstneres Styre en avtale med Forsvarsdepartementet om å leie Citadelløya med bygninger. Det skulle ikke betales leie, men man forpliktet seg til å forteta nødvendig vedlikehold, holde bygningene brannforsikret og ha en oppsynsmann boende fast på øya. Fiskeren Hans Martin Hansen fra Larvik, som også tidligere hadde hatt denne

stillingen, ble ansatt. Oppsynsmannen skulle ha fri bolig – 2 værelser og kjøkken. I 1932 ble kontrakten reforhandlet og i tillegg til friluftsakademiet fikk nå Kunstnerforeningen adgang til benytte øya til ferieopphold.

Mange av våre kjente kunstmalere har tilbragt sommeren på Citadelløya og miljøet rundt disse kunstnerne trakk også til seg andre kategorier kunstnere. På 1920 og 30 tallet ble Citadellet et sted for sosialt samvær for både diktere, skuespillere, billedhuggere og tegnere. Herman Wildenvey besøkte ofte kunstnerne på øya hvor han leste dikt for dem.

Gjennom en slektning av maleren Eugen Lahell fikk venneforeningen i sommer overrakt noen dokumenter fra Lahell's periode som husfar på Citadellet i 1930-årene. I dette materiale var det også et eksemplar av Aftenposten av 29. juni 1935 med en fyldig artikkel i forbindelse med at det var 25 år siden kunstnerne inntok Citadelløya.

Et utdrag av artikkelen gjengis her.

Mandag 1. juli er det 25 år siden de første kunstnere erobret det nesten 250 år gamle fort på Citadelløen utenfor Stavern og her fant et herlig sommersted.

Maleren Kristofer Sinding-Larsen som var ideens far forteller om hvorledes saken kom i stand.

Min bror Alf Sinding-Larsen hadde leid Citadelløen for å drive kjemiske studier og eksperimenter. I de syv år han bodde på øen besøkte jeg ham flere ganger og ble helt forelsket i det vidunderlige stedet. Men da min bror flyttet til Oslo, lå øen og den gamle vakre kommandantbolig øde og forlatt. Og da jeg kom under vær med at

Staten tenkte på å leie det ut for en bagatell eller endog på å selge det, slo det mig med det samme at øen måtte kunne få en bedre anvendelse, f.eks. som et friluftsakademi for unge bildende kunstnere. Her lå alle betingelser udmerket til rette. Et gammelt vakkert beboelseshus, øen med sitt morsomme terreng og sin merkelige vegetasjon like ut i havbrynet, og dessuten, like over sundet, Stavern med sitt eiendommelige, gamle kulturbillede og det skønne Brunlanes-landskap. Her hadde kunstnerne det rikeste motivvalg samtidig med at de kunde føre den herligste frie tilværelse. Jeg forela ideen for Bildende Kunstneres Styres formann, Christian Krogh, som grep tanken med begeistring. Styret søkte Forsvarsdepartementet, under hvilket øen sorterte, om tillatelse til at kunstnerne kunde få sig overlatt øen som sommeroppholdssted og departementet stillet sig meget velvillig til saken. De sendte en representant ned på befaring – det var nuværende oberst Graff-Wang – og sammen gikk vi så igjennom det hele. Resultatet blev at vårt andragende blev innvilget mot at Bildene Kunstners styre forpliktet seg til å holde bygningene assurert og det hele anlegg vedlike samt holde en fastboende opsynsmann på øen. Ja dette var hele min befatning med saken slutter Sinding-Larsen.

Men denne hans "befatning" reddet øen for kunstnerne og alle vi som i årenes løp har nydt godt av stedet, sender ham på jubileumsdagen vår hjerteligste takk for hans glimrende ide.

Friluftsakademiet, som det blev døpt, åpnedes som sagt 1. juli 1910 med Bildende Kunstneres Styres

Citadellet slik det fortonet seg ca. 1920. Foto: Rune Sørliens fotosamling.

Maskin- og
plateverktøid
Støperi.

KAMPENS
MEK. VERKSTED.

Idag 2 nr. av Aftenposten + A-Magasinet.

Løssalg 30 øre.

Aftenposten

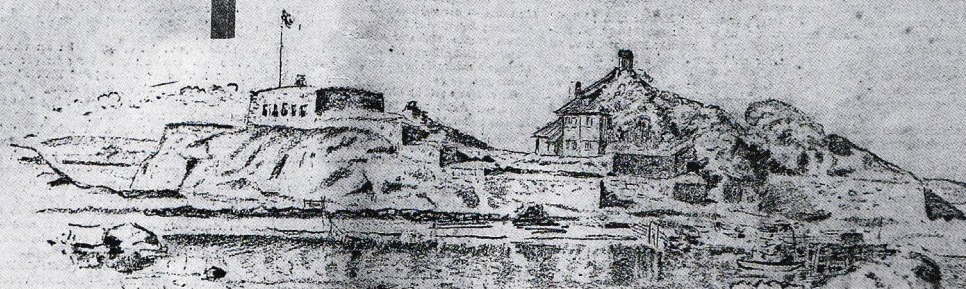
Blot, behagelig og oellagret — la Dæres gane bedømme.

WHITE
WHI

Nr. 320. Morgenr. Abonnem.pris: Innenbys Kr. 8.50 pr. kvartal 3.00 måned Oslo, lørdag 29 juni 1935 Abonnem.pris: Utenbys Kr. 9.50 pr. kvartal 3.50 måned Morge

FORTET SOM BLEV FRILUFTSAKADE

**CITADELL-ØEN
ved STAVERN —
KUNSTNERNES
SOMMER-HJEM
I 25 ÅR**

sekretær, maleren Ola Geelmuyden som bestyrer. Han viste seg å være glimrende skikket som "husfar" de år han var der. Med sitt gode humør fikk han alt til å gå med næsten sjømiliter presisjon. De første malere som bodde på øen var Birger Moss-Johnsen, Hans Mørch og Torbjørn Nielsen. De første årene var besøket meget godt og det var vanskelig å få plass mang en gang. Men så kom krigsårene med sin bedre økonomi som også kom kunstnerne til gode. De unge, som stedet var mest beregnet på, fikk anledning til å komme sig til utlandet og dette benyttet de sig av i så stor grad, at besøket på øen tok betraktelig av. Men alt går jo op og ned i denne verden og den nuværende "husfar", Eugen Lahell, forteller at besøket de senere år har været jevnt godt.

- Jeg kom hit i 1930, forteller han, som bestyrer efter maleren Asbjørn Aamodt, som efterfulgte Ola Geelmuyden. I denne tid var det Kunstnerforeningen på grunn av det avtagende besøk sendte Forsvarsdepartementet en ansøking om å få benytte stedet som feriehjem for sine medlemmer. Efter en del forhandlinger blev resultatet at Kunstnerforeningen for sine medlemmer skulde kunne disponere 3 soveværelser i 1. etasje og Friluftsakademiet de øvrige soveværelser. Spisestue og stue skulde være felles Sommeren 1932 overtok Kunstnerforeningen sin del av huset og kjøpte inn møbler og en del utstyr. I fjor fikk dessuten øen 2 prammer til avbenyttelse for foreningens medlemmer og i år er "flåten" øket med nok en båt. Privatfolk og forretninger har været snilde mot oss og gitt oss både det ene og det andre vi har trengt. En del utgifter blir det allikevel og budsjettet er hverken stort eller rummelig. Vi skal holde opsynsmand året rundt, brandassuransen skal også betales, og for å holde

kommandantboligen vedlike blir det alltid en del småreparasjoner inne og ute.

- Hvad betaler dere i pensjon?

- For mat og rengjøring betaler vi kr 2,75 pr dag til opsynsmannens kone, som holder messen. "Husleien" er selvsagt gratis.

- Hvor mange kan dere huse?

- Akademiet har 8 senger og Kunstnerforeningen 7 — ialt 15 senger. Til nød kan vi få plasert en seng til, men da er her også fullt.

- Har De noen ønsker i anledning jubileet?

- Ja, først vil jeg ønske at kunstnerne aldri må miste sitt kjære Citadell, for i de årene jeg har været bestyrer her, har jeg sett det store utbytte de har hatt av oppholdet — både i kunstnerisk og legemlig henseende. Sinding Larsen skal ha vår hjerteligste takk for at han fikk den ideen. Samtidig vil vi også gjerne få takke de militære myndigheter som forstod Sinding-Larsens tanke og Bildende Kunstners Styre og Kunstforeningen, som har været med på å gjennomføre saken.

- Og videre ønsker?

- Ja — hvis nogen vilde forære oss en gramafon og nogen plater til å korte tiden i regnværsdagene vilde det være storartet. Og så ønsker vi bøker! Selvfølgelig helst kunstbøker, men også annen litteratur er kjærkommen. En del har vi jo fra før, men bøker får man aldri for mange av.

- Har ikke kunstnerne været med på å samle inn penger til restaurering av Citadelloen?

- Jo. I 1933 kom banksjef Schjøning i Stavern med et forslag om et samarbeid for en fest til inntekt for Citadellet og Stavern Vel. Festen kom istand og vi malere

Malmø

Hr. Eriksen Lahell.

Box 50. Stabekk.

J henholdsvis til deres skriftlige
til Bildende Kunstneres Styre 26-2-1930
skal jeg meddele at de i Styremøte
nå har en valgt til å overta ansvaret
for Frihøysakademiet på Citadeløen.

Mest var bedst tak for deres
velvilje

Arbeidslyst

For Bildende Kunstneres Styre

Simon Thorsjansen

dekorerte og var med i optog og stod i. I fjor blev der også
arrangert en lignende tilstelning. Resultatet er at der nu
er satt av kr 2000.- som skal gå til restaurering på
Citadeløen. Vi skal i sommer begynne istandsettingen
med å kobberteke den gamle porten som fører op til
fortet.

- Kommer jubileumsdagen til å bli feiret på nogen
måte?

- Vi hadde da tenkt å ha en liten fest her på øen for å
markere begivenheten, men noen større affære kan det jo
ikke bli. Det forbyr økonomien. Vi har forøvrig markert
jubileet på en annen måte. Spisesalen på "Kronprinsen" i
Stavern har vi, ved elskverdig imøtekommenhet fra
eieren, frøken Paulsens side, omdannet til kunstsalong.
Tidligere og nåværende Citadellmalere har laget en
maleriutstilling – med motiver fra Citadellet og Stavern
– som jeg synes, om jeg selv skal si det, slett ikke er dårlig.
Nu var det bare å håpe, at også publikum vilde markere
jubileet ved å kjøpe billedene, sier Lahell ogror over til
den idylliske øen, hvor plakater med "Ilandstigning
forbudt" ikke er satt for å være ubehagelig, men for å
skaffe kunstnerne arbeidsfred og sommerhvile.

Denne artikkelen ble skrevet av tegneren Øyvind
Sørensen. Han var en av de aller første som besøkte øya i
1910 og senere kom igjen år etter år. I 1960 var han

tilbake for å feire 50-års jubileet. Også mange andre
kunstnere falt for dette vakre stedet og ble årvisse gjester
så som Ferd. Bergstrøm, Halvdan Holbø, Stinus Fredrik-
sen, Solveig Kaurin, Johan Lie-Gjemre, Ørnulf Salicath,
Ørnulf Bast, Einar Philer og Odd Nerdrum.

I den tid han var husfar avga Lahell årlige rapporter til
Bildene Kunstneres Styre om sommerens aktiviteter og
om vedlikehold av bygningene. Rapportene viser at de
midler som ble stilt til rådighet for vedlikehold var
særdeles små og rakk ikke på langt nær til å hindre
forfallet. Allerede fra etableringen i 1910 slet man med å
skaffe driftsmidler.

I 1911 anslo man behovet for midler til en beskjeden
drift til kr 500.- årlig.

Samtidig går det fram at de strengt nødvendige
utgifter dette året beløper seg til kr 9.- i brannskatt og at
det var alt kunstnerstyret kunne dekke. En var således helt
avhengig av gaver fra enkeltpersoner og næringsliv. Av
Lahells rapporter ser vi at grosserer

Alf Bjerke velvilligst i flere år ga maling for beløp
mellom kr 25.- og 50.- og at Sjømilitære distrikts-
kommando i Horten bevilget kr 500 i 1932.

Det monnet imidlertid lite. Ved til oppvarming fikk
man i mange år fra godseier Treschow.

To sangglade kvinner på Citadellet i 1930-årene.
Foto: Rune Sorlies fotosamling.

KUNSTNERFORENINGEN

KUNSTNERFORENINGENS FERIEHJEM

PÅ

CITADELLØEN, STAVERN.

1. For Kunstnerforeningens medlemmer disponeres 1ste etasjes 3 soveværelser. Spise- og opholdsværelset benyttes sammen med Friluftsakademiet.
2. Under fullt belegg skal der være 2 på hvert soveværelse.
3. Enhver gjest holder selv overbudselse, hodepute, lakner, håndklær, sepe og lys.
4. Efter kl.23 skal der være ro og stilhet på værelserne . (Festlige anledninger er undtatt).
5. Foreningens medlemmer har adgang til å foreta kortere turer med sküiten "Christian Krohg" mot en mindre avgift.
6. Citadelløens opsynsmann besörger gjester ferget over til fastlandet mot en godtgjörrelse av kr.0.25 pro pers. Opsynsmannen henter gjester, men er ikke forpliktet til å vente.

KUNSTNERFORENINGENS

STYRE.

Til en viss grad klarte man å holde Kommandantboligen i stand. I 1948 ble det lagt ny utvendig panel og malt. Boligen fikk nå tilbake sin opprinnelige okerfarge slik det var før 1932, da den ble malt rød. Tak, skorstein og uthus ble reparert og alt råttent treverk skiftet ut på alle bygninger. Til sammen ble det brukt ca kr 30.000.-

De militære myndigheter på verftet så også med bekymring på forfallet og sommeren 1959 inspiserte oberstløytnant Hatledal og distriktsingeniøren øya og påtok seg umiddelbart ansvar for å reparere tak og piper på Kommandantboligen. Det ble samtidig gitt tilsagn om nytt tak over festningsmuren.

I og med at kunstnerne ikke klarte å etterkomme kravet om å vedlikeholde bygningene måtte staten ved Forsvarsdepartementet gripe inn i midten av 1960-årene. Etter avtale mellom staten og Bildende Kunstners Styre i 1972 gikk alt vedlikeholdet over til staten og betydelige restaureringsarbeider ble utført. Blant annet fikk Kruttårnet nytt overbygg i 1979 og hele Kommandantboligen restaurert i 1980.

I 1972 kom også en annen vesentlig endring. Foreningen "Venner av Gamle Stavern" hadde lenge forsøkt å få åpnet øya for almenheten og rett før jul i 1971 besluttet Kirke- og undervisningsdepartementet å endre bruksretten slik at alle kunne ferdes der. Kunstnerne kunne fortsatt bruke Kommandantboligen i månedene juni, juli og august slik de hadde gjort siden

Helt siden den militære tiden på Citadellet har det vært holdt dyr på stedet – her kuer på 1940-tallet – senere opphørte alt dyrehold på øya og nå gror den praktisk talt helt ned. Foto: Rune Sorlies fotosamling.

1910. For å påse at spillereglene ble fulgt ble det oppnevnt en tilsynskomite på 5 personer direkte under Statens bygge- og eiendomsdirektorat. I komiteen satt representanter fra Venner av Gamle Stavern, Bildende Kunstneres Styre, Stavern kommune og statens representant ved tilsynsmannen på øya, den gang Karl Gustav Hjelm.

Som det går fram av artikkelen i Aftenposten fra 1935 ble det hvert år oppnevnt en husfar blant kunstnerne for å holde orden og følge opp nødvendige vedlikeholdsoppgaver. Husfaren hadde en beskjeden godtgjørelse for denne jobben. Eugen Lahell, som er omtalt her, var husfar fra 1930 og fram til 1940. Før ham var det Ola Geelmuyden og Asbjørn Aamodt. Det vil føre for langt å nevne alle som fungerte i dette vervet, men nevnes må billedhuggeren Stinus Fredriksen som var husfar rett etter krigen og fram til og med 1959. Etter han overtok maleren Einar Philer. Nevnes må også oppsynsmannsparet Peder og Hjørdis Hansen som tilbragte mye av sitt voksne liv på Citadelløya. Da de flyttet inn til fastlandet i 1964 hadde de vært der ute over 30 år. Peder var da 67 år gammel. Vi tror Peder og Hjørdis møttes for første gang på Citadellet 1922. I Kommandantboligens husbok under datoen 5. mars dette året står navnene Hjørdis Jacobsen fra Larvik og Peder Hansen fra Fredriksvern sirlig skrevet inn.

Mange Stavernsborgere savnet flagget på Citadellet etter at kunstnerne overtok. I 1915 fikk kunstnerne en

flaggstang i gave av Treschow, men flagg og vimpel kostet penger og ble ikke prioritert. I forbindelse med restaurering av Kommandantboligen i 1948 ga Treschow på ny en flaggstang og flagg og vimpel ble anskaffet.

Ved 50-årsjubileet i 1960 ble både flagg og vimpel gitt i gave av Stavern kommune og ordfører Einar Schøning heiste selv flagget. Året etter skriver noen gjester i husboken at flaggstangen er borte.

Kunstnerne har fortsatt tilhold på øya og utleien administreres i dag av Norske Billedkunstnere (NBK). I en samtale med daglig leder av organisasjonen, Gjert Gjertsen, får vi opplyst at det i sommer har vært fullt hus der ute og at kunstnere står i kø for å få plass der i sommerhalvåret. Man har ikke lenger noen husfar ute på øya, men Styrker Danielsen i Stavern er den hjelpende hånd når det er behov for assistanse. I motsetning til i 1910, da man betalte kr 1.80 pr dag i leie (inkludert renhold og mat), er prisen i dag kr 500.- for voksne og 250.- for barn for en uke (uten mat). I leiekontrakten med staten er det ikke gitt noen tidsbegrensning for når kontrakten skal opphøre, så den vakre øya vil fortsatt forbli en inspirasjonskilde for gamle og nye kunstnere slik den har vært siden starten i 1910.

FVV retter en takk til Tove Embre som har gitt oss en del av bakgrunnsmateriale til denne artikkelen.

Eugen Lahell

(1896-1973) var kanskje ikke av de mest kjente malere som har hatt tilhold på Citadelløya.

Som svært ung var han elev ved Statens Håndverks og Kunstindustriskole og i 1914 var han elev ved Statens Kunstakademi under professorene Christian Krogh og Halfdan Strøm. Han debuterte med separatutstilling i Drammen allerede som 19-åring. I løpet av sin karriere mottok han flere legater noe som ga han mulighet til å studere i Paris. Han var med å representerte norsk malerkunst på utstillinger både i inn og utland og hadde separatutstillinger flere steder i Norge.

I sentrum av motivkretsen stod landskapet som han tolket snart i voldsomme og snart i lyrisk-romantiske stemninger. Han har også malt blomster, stilleben og akter.

Lahell var født i Drammen, men etablerte seg etterhvert med eget atelier på Stabekk. Ganske tidlig fikk han kontakt med Christian Skredsvig i Eggedal og fikk kjøpt en hytte der. Mange av hans motiver er derfor hentet fra Eggedal. Han oppholdt seg også mye i Hemsedal hvor han hadde familie på gården Embre. Drammen Kunstforening har i sitt eie et maleri av Lahell: "Hester i fjellet" (1937)

*Bakgården på Smia ca. 1920 – slik så det ut her når kronprins Olav hadde sin tjeneste her – legg merke til Dammen i forgrunnen som er frosset – en ypperlig liten skøyte arena.
Foto: Rune Sørli's fotosamling.*

Militære Norgesmestere i fotball for 51 år siden

Av Haftor Bjørnstad

I 1955 vant Staverns lag det militære NM i fotball. Det var første, og så vidt jeg vet også siste gang.

Saken var tema under fjorårets 50-årsjubileum for befalsskolekullet 1954/55, som var hovedleverandør av spillere til mesterlaget – med hele fem mann på laget og to mann på reservebenken.

Laget besto av – regnet fra mål til ytre venstre, slik vi gjorde i gamle dager:

Keeper	Bjørn Erik Fjeld	Elev LVBS 55/56
Høyre back	Åge Iversen	Elev LVBS 54/55
Venstre back	Harry Boye Karlsen	Løytnant/idrettsoffiser
Høyre half	Ragnar H Roberg	Sersjant, elev LVBS 53/54
Senterhalf	Ivar E Eriksen	Løytnant, elev LVBS 47/48
Venstre half	Odd Robertsen	UB-elev 55
Ytre høyre	Odvar Russeltvedt	Elev LVBS 54/55
Indre høyre	Kristian Zachariassen	Elev LVBS 54/55
Senterløper	Rolf Henry Bach	Elev LVBS 54/55
Indre venstre	Nils Johan Tveter	Elev LVBS 54/55
Ytre venstre	Willy Ingolf Haaland	Fenr./idr.off., elev LVBS 51/52
Reserve	Roald Herlof Bolsø	Elev LVBS 54/55
Reserve	Svein Peter Ottesen	Elev LVBS 54/55

Dessverre er ganske mange av spillerne nå døde. Det gjelder Bjørn Erik, Boye, Odvar, Kristian, Nils Johan og Svein Peter.

Harry Boye Karlsen var som vi vet en av våre mest markante landslagsspillere, og Bjørn Erik Fjeld, som var fra Greåker, var keeper på junior/ungdomslandslaget.

På bildet har vi i knestående fra venstre: Ragnar H Roberg, Åge Iversen, Bjørn Erik Fjeld, Harry Boye Karlsen, og Odd Robertsen.

Stående fra venstre er: Odvar Russeltvedt, Kristian Zachariassen, Ivar E Eriksen, Rolf Henry Bach, Nils Johan Tveter, og Willy Ingolf Haaland.

Ovenstående er basert på opplysninger og god kontakt med Ivar Eriksen, Ragnar Roberg, Willy Haaland og Åge Iversen. Jeg har spurt Ivar, som lagets nestor, om han har minner fra selve finalen. Han husker blant annet at alle deltagerne ble presentert en og en før kampen, mens de trådte et skritt fram fra linjen. Da det kom til dommer og linjemann, trådte også disse fram – og rettet seg opp på militært vis til stor jubel. Han minnes også at NM-pokalen ikke var kommet fram, slik at Boye måtte en tur hjem for å hente en av sine store Cup'er, og låne den ut for anledningen.

Birger Johansen skrev om kampen i Østlandsposten, og har velvillig bidradd med kampfakta som følger.

Representanten for Forsvarets sentrale idrettsadministrasjon, orlogskaptein Gard, ønsket velkommen til kampen – som ble spilt på Fram Stadion i Larvik, med Viggo Olsen fra Fram som dommer.

Motstandere var Hærens Sambandsskoler på Jørstadmoen, og vårt lag vant 6-0. Det første målet lagde Harry Boye Karlsen på straffe – og deretter ble det 2-0 ved Willy Haaland, 3-0 ved Kristian Zachariassen, 4-0 ved Odd Robertsen, 5-0 ved Kristian Zachariassen igjen, og endelig 6-0 ved Rolf Bach.

Skråvika – (Skraavigen)

- fra eksersis plass – til festivalarena

Av Rune Sørli

Fra Stavernsfestivalen 2006. Foto: Tor Kristensen – nettavisa iStavern.no.

Nok en vellykket Stavernsfestival er over – og med sommeren 2006 – er vel alle tidligere rekorder slått! Maken til folkefest på dette gamle militære området, er det ikke mange som kan oppvise. Derfor skal primus motor og festivalsjef Roger Albin ha all ære for å kunne tilføre hele distriktet en fornuftig kulturell bruk av dette området.

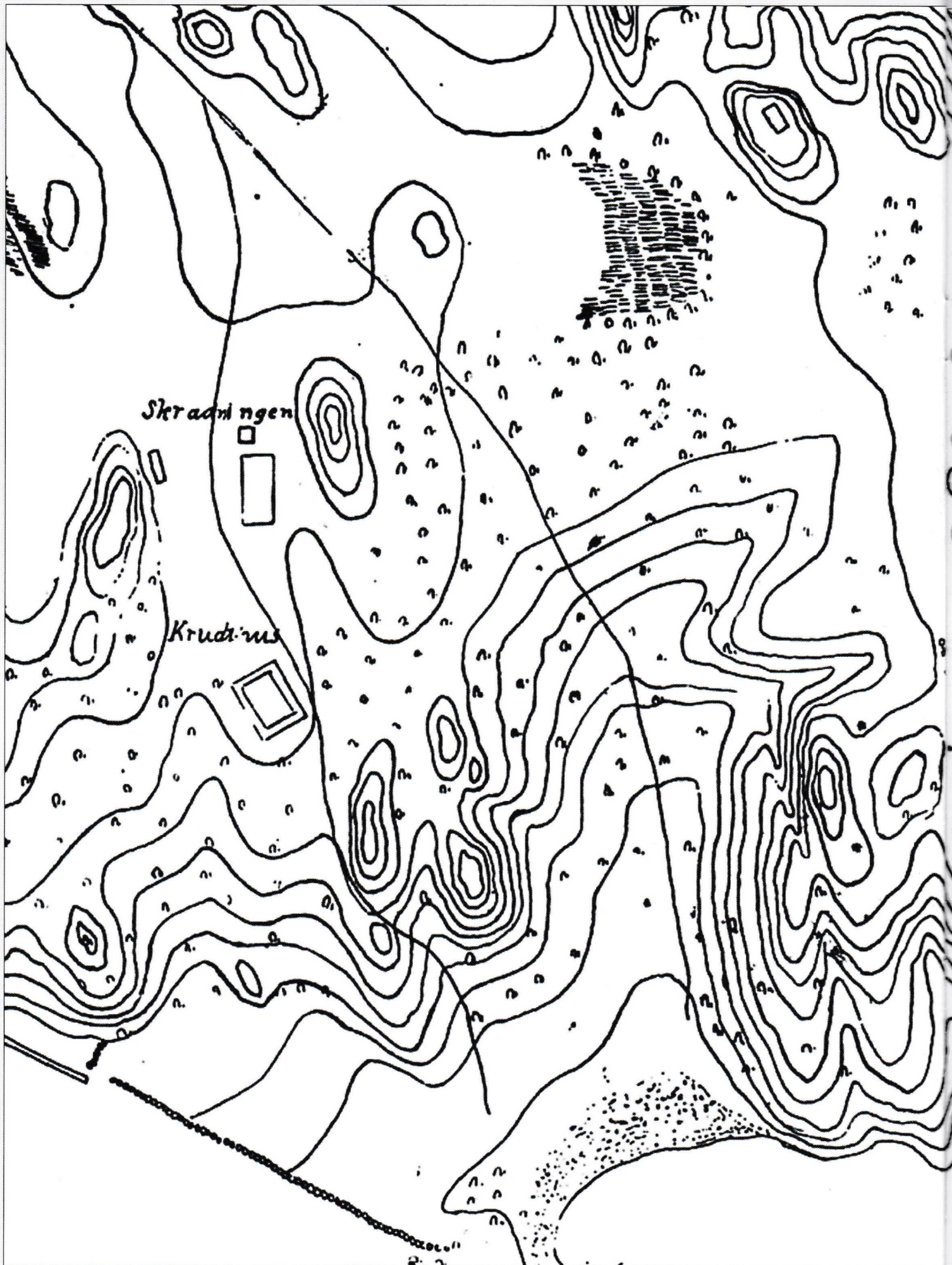
Nå er Skråvika en gammel arena for folk og fest, men stedet har nok forfeste allerede langt tilbake i tiden – men først på 1750-tallet og fremover ble dette til en del av Fredriksvern Verfts arealer med der tilhørende krutthus, eller krudthus som det står på de gamle kart.. Dette lå på veien opp mot Kaken – der hvor kjærlighetstien i dag går, og vi kan fremdeles se gråsteinsmuren som en gang var fundamentet til denne bygningen.

Rett ovenfor lå den gamle bygningen som opprinnelig heter "Skraaningen" – og mulig kommer navnet Skråvika av denne, siden dette er det området som lå nedenfor mot sjøen – altså viken til boplassen "Skråningen". Dette huset har ifølge kildene tilhørt bøddelen som hadde sitt

virke på retterstedet Kaken, som også var et sted hvor det militære helt fra 1700-tallet benyttet som idrett og eksersis område.

Men etter at Marinen flyttet til Horten, ble denne tømmer byggingen solgt og flyttet. Men området hadde ennå to tømmerbygninger som begge lå mot fjellet hvor Minnehallen i dag befinner seg – disse var også av laftet tømmer, og ble brukt til oppbevaring av militært materiell under eksersis på området. Disse ble revet så sent som på 1960-tallet, og før det ble de den siste tiden brukt bl.a. som kiosker under Skråvikafestivalene.

Ser vi på hvordan området er blitt brukt i de siste 100 år – så er det først og fremst bruken som friluftarena vi

Utsnitt fra gammelt militært kart som viser "Krudthuset" og "Skraaningen" inntegnet – senere har man påført også Minnehallens plassering.

Postkort som viser campinglivets gleder i Skråvika på 1930-tallet. Foto: Rune og Puttes fotosamling.

Parkering i Skråvika når Arbeiderpartiet hadde sitt møte der i 1955.. Foto: Rune og Puttes fotosamling.

Den gamle tommer bygningen som lå innunder fjellet på Skråvikas nordre del – lenge benyttet som kiosk og lignende under større arrangement. Foto: Rune og Puttes fotosamling.

Den gamle senen rives i august 1980. Foto: Rune Sørli's fotosamling.

tenker på – sågar var dette landets første campingplass, da ”fremmede” turister - lokalbefolkningen også - tok i bruk området til teltplass så tidlig som i 1920-årene. Senere utover 1930-tallet ble det et av landets mest populære kyst-teltplasser.

Skolen og søndagskolen brukte Skråvika flittig til utflukter med barna, og det er mange av den eldre garde som har vært med på nettopp dette. Her sang man, danset i ring, lærte om fugler og livet osv.

I 1931 ble de store svartfuruene nede mot vannet fredet – opprinnelig var det langt flere svartfurer som hadde slått rot i en stor klynge, men etter hvert tok vinden noen, mens andre sannsynligvis gikk til ved og oppvarming.

På denne tiden gikk campingen inn i en mer ”organisert” form – det ble blant annet satt opp kiosk og toaletter på området. Men noen riktig campingplass ble det aldri, til det var motstanden fra Kysthospitalet altfor stor. Der ville de nemlig ha området under mer fredlige

*Til venstre:
Tysk underoffiser i Skråvika i 1943 – med deler av russerleiren i bakgrunnen. Foto: Rune Sørli's fotosamling.*

*Fra Det Norske Arbeiderpartis store møte i Skråvika med Trygve Hegna som hovedtaler den 18-19 juni 1955.
Foto: Rune og Puttes fotosamling.*

omstendigheter – tross alt lå jo de såkalte Liggehusene bare et steinkast unna – og her skulle pasientene kunne nyte godt av stedet i helbred av sin sykdom.

Slik fremsto plassen opp til 1960-tallet, med camping som det passet, men fra slutten av 1950-tallet ble turistene færre og færre – nye og mer moderne campingplasser ”grodde” opp utover neset, og dette fristet, særlig fordi den engang så flotte sandstranden var blitt mer og mer steinete med årene.

Men plassen hadde også mer å tilby en bare bading og camping – også fest og musikk ble en slager – og utover 1950- og 1960-tallet var det utallige revyer, konserter, dansegalla og politiske møter som ble avholdt her.

I årene 1924-26 ble det fra et par områder ved Skråvika drevet steinuttak for å utvinne steinblokker til oppføring av Minnehallen – hovedbruddet lå omtrent der hvor Soldathjemmet i dag befinner seg, men også flere andre steder ser vi at man har tatt ut stein.

En mer mørk tid i Skråvikas historie er krigsårene 1942 – da ble det oppført en innheining med piggråd og høye gjerder, samt en bygning innenfor disse – dette var til å huse ca. 150 russiske fanger som arbeidet ute på Rakke Fort. Grunnen var ikke som mange tror at tyskerne skulle gjøre arbeidsveien kortere for fangene til og fra arbeide – nei, det var fordi det var overfullt med fanger nede på selve Fredriksvern Verft – nær 800 som var innlosjert i både Kadettbrakka og Galeiskurene – senere økte dette tallet til 1800 på det meste.

Russerleiren i Skråvika ble demontert allerede før freden, men den dag i dag ligger det rester etter piggrådgjerdene i skogen like bakenfor der denne sto.

Skråvika ble også påvirket av krigen på annet vis, og da særlig ved at man oppførte Soldatenheim Stavern (soldathjemmet) – da tok ”herrefolket” i bruk store deler av området – bortsett fra russerleiren – til rekreasjonsområde. Krigstrette soldater var her, særlig offiserer, til hvile for nye dyster på frontavsnittet.

SKRÅVIKA FRILUFTSCENE

presenterer i morgen lørdag 11. juli 1959 kl. 20.00 årets rock-sensasjon **Per «Elvis» Granberg** og calypsosangeren **Lord Ekki**.
Det berømte orkesteret **Rockin Sinners** og **Pelle Bjørgans orkester** spiller til dans og underholdning.
Tombola og forfriskninger og skytebane.
Entré: Voksne kr. 4.00, barn kr. 1.00.

Faksimile fra ØP den 10 juli 1959.

Etter krigen ble det oppført en flott sene nede mot vannet – denne ble fundamentet for all aktivitet der – og den var et knutepunkt for Staverns befolkning flere ganger i året – men plutselig på 1970-tallet var det slutt. Senen sto der og den forfalt raskt – derfor valgt man å rive denne i august 1980 – et æra var over!

Men nei, for Roger Albin har fått Skråvika på Norgeskartet – med Stavernfestivalene lever stedet videre inn i historien.

Mange mener på ondt – men de fleste mener på godt.

Nå er festivalene her, og vi kan vel da spørre oss om området kunne vært bedre utnyttet – eventuelt som boligområde – neppe – det ville vel vært et svik mot Stavern å ta fra oss denne ”grønne lunge”.

Derfor får vi håpe myndighetene sørger for all fremtid å holde av denne kulturelle ”oasen” som Skråvika er, til fordel for folket og folkefester!

Med Stavernsfestivalen har arrangøren også påtatt seg det ansvar å holde området pent og ordentlig både før, under og etter selve festivalen – dette bidrar selvfølgelig til å holde området god skikk. Også Larvik kommune har ansvar for å holde området i best mulig stand – sågar å beskytte den frodige kystskogen som vokser der, både ved å holde den i sjakk og gi den godt vekstgrunnlag.

Vi gleder oss til fremtidig bruk av denne flotte plassen som Skråvika er.

Slik var det på 1950-tallet, åpent og fint, med utsikt over havet fra både ”Kaken-gården” og Soldathjemmet. Her bør det ryddes og skapes et nytt kulturlandskap også i dag. Foto: Rune og Puttes fotosamling.

Vi Gratulerer

Johs. B. Havig
som

Oberstløytnant

I Statsråd den 15. desember ble major Johs B Havig utnevnt til oberstløytnant. Havig er født den 11. okt 1918 i Trondheim.

Videre data tilsier at han tok Handelsgymnasiet i 1936, Engelskartium i 1938 og realartium i 1941. Den militære karriere forløper slik:

Befalsskolen for Hærens artilleri 1938/39.

Krigsskolen 1945/46.

Short Gunnery Staff Course 1947.

Luftforsvarets stabsskole 1950.

Assoc AA Arty Off Adv Course, Fort Bliss, Texas, USA 1953.

I tillegg har han en rekke militære kurser såvel utenlandske som norske.

Krigstjeneste i Norge 1940.

Krigsfange mai/juni 1940.

Tjenestgjorde i engelske og norske styrker fra 1942 til mai 1945.

Fungerte som nestkommanderende ved LVAT fra høsten 1947 inntil 15. august 1954.

Deretter sjef for skyteskolen samt nestkommanderende ved LVASA.

Beordret som sjef for LVASA inntil oberstløytnant Hatledal tiltrer.

Deretter som nestkommanderende ved LVAT.

Vi treffer oberstløytnant Havig på sitt kontor hvor han forresten tilbringer de fleste av døgnet 2 1/2 timer, med et lurt blink i øyet. Denne gangen for å stille ham noen spørsmål på fallrepet.

Hvordan har De likt Dem her ved avdelingen?

Oberstløytnanten blir litt betenkt ved et slikt spørsmål.

Vanskelig spørsmål. Jo jeg har likt meg veldig godt både ved avdelingen og på stedet. Dette er jo et herlig sted. Tror neppe det finnes bedre innen Luftvernartilleriet.

LVASA'S BYSTYREREPRÆSENTANTER

dette er ikke fra "Belsen - Belsen", — men "gamle kara" fra BS under øv. med piggetråd -

Ja, hvem husker ikke fotvinkelkursene ved LVASA, der befal fra LVA-gruppene fikk alle tiders lynopplæring i grunnstilling og måten å hilse på.

En kan ikke fri seg fra det komiske når tankene pendler inn på dette. Montro om ikke kursdeltakerne hadde størst morro selv, der de sto skulder ved skulder. Noen lange og lute, andre små og korpulente. Felles for alle var de såkalte "alderstillegg", som vanskelig lot seg skjule hverken under eller over bandolæret.

Dette var jo som sagt ingen heldig ordning, av den grunn at tiden var for kort, og det hele bar preg av improvisasjon. Men som sagt, utviklingen går sin gang, og da ikke minst innen Luftvernartilleriet. Fotvinkelkursenes tid er forbi, og er blitt avløst av 8 mnd befalsskole. Den 20. juli ankom det til Luftvernartilleriets befalsskole 27 befal, fra kapt og ned til sergjenter, som skal gjennomgå denne såkalte "ekstraordinære befalsskole."

Disse er etter søknad plukket ut fra LVAs samtlige grupper. Etter det vi har hørt var søkningen ganske stor, og det igjen må jo bety at det går mange år før behovet er dekket. Om noen tror at disse karene slipper lettere gjennom befalsskolen en vanlige befalsskolelever bør de revidere sin tro snarest. De må gjennomgå de samme disiplinene, om noe mer konsentrert.

BEFALSSKOLE

Aspirantperioden med indretjeneste o s v er lagt opp som mer instruksjon.

Når en ser det på bakgrunn av at disse elevene for det meste kommer fra administrasjonen, og mest sannsynlig begynner der igjen, er det med god samvittighet fra skolens side kuttet ned endel stoff til fordel for noe annet.

Det rent fysiske delen av programmet er også like hard for disse karene som for ordinære befalsskolelever, når en tar alderen i betraktning. Altså, for at ingen skal misforstå og tro at disse elevene, ja for de er nemlig elever enten de er kapteiner eller löytnanter, slipper lettere gjennom skolen, kan det opplyses at det kreves de samme kunnskaper på eksamensdagen.

Tilslutt vil vi takke Generalinspektøren for dette glimrende tiltak, som gjør det mulig for alt befal å avansere innen våpnet. At befalet er taknemlig og setter pris på tiltaket beviser jo den store søkningen til skolen.

Öyan, sersjant/LVAN.

Eller hva mener du om tiltaket Öyan?

Jo, det er et meget godt tiltak, men det er en stor feil med det

Å - - -, jeg skjønner ikke riktig - - .

Jo, det skulle vært satt igang for flere år siden.

Lurte du lenge før du meldte deg på?

Igrunn ikke. Når jeg fikk rede på at vi fikk lønn var saken klar. En kan jo ikke la en slik sjangse gå fra seg.

samarbeide må til skal man klare vanskene

Eag Jensen og Öyan demonstrerer hvordan det skal gjøres - -

Reise du til Stavern med mange anelser?
 Jeg hadde jo en viss pelling da vet du. Har vært i leiren her før, så jeg kjente jolitt til forholdene.
 Hvordan er inntrykket av skolen?
 Det er bare godt. Kjempegreie instruktører og flott opplegg.
 Men hårdt er det vel?
 Syntes ikke det er så ille enda, men men.
 Har du et råd å gi alle som sitter rundt i gruppene og venter på å få begynne på befals-skolen.
 Ja, de bør jo passe på at det fysiske er så bra som mulig før de kommer hit. Vidre hadde det vært en fordel om de kunne få tak i noe av stoffet vi gjennomgår her, slik at de kan bli kjent med det.

Eg Jensen, lövtnant.

Nei, morn --, er det ikke Eg Jensen da?
 Jo, det er da det.
 Jasså du har begynt på befalsskolen du også?
 Ja det er klart en må følge med vet du.
 Du ser opplagt ut synes jeg. Si meg er det bare søndagsskole dette her da?
 Ingen fornørmelser takk. Her er det akkurat passe til en befalsskole å være.
 Disiplinen da?
 Streng disiplin og flott style.
 Hva var ditt førsteinntrykk ved skolen?
 Her tenker han seg godt om.
 Jo, det måtte vet være når vi fikk rede på programmet det. Det var ikke fritt for annet en vi synes det var mye vi måtte gjennom. Ellers fikk jeg et bra inntrykk av befalet. Voksne karer alle sammen.
 Du synes ikke dere er for gamle da, til å begynne på en befalsskole?
 Absolutt ikke.
 Går det bra med teorien?
 Tror ikke det skal bli så galt. Vi har hatt endel om håndvåpen, håndgranater, miner og sperretjeneste, og her må jeg si at teorien har vært grei og lettfattelig. Ingen bør av den grunn være redd for å begynne her.

Tønnessen Lt. LVAO.

Steinhårde tider, Tønnesen?
 Det går slag i slag hele dagen her.
 Du ønsker deg vel tilbake til gruppen da?
 Nei, det gjør jeg ikke, sier Tønnesen og ler.
 Liker du befalet her ved skolen?
 Det er jo synd og skam å si noe annet vet du, for ellers fikk vel ikke jeg en rolig dag etterpå. Nei fra spøk til alvor så tror jeg at alle er med meg når jeg sier at instruktørene er flinke og bra karer.
 Ja det var da hyggelig å høre, men dere har vel

Tønnessen hjelper Karlsen ut av vanskeligheter

vanskeligheter med omstillingen?
 For min del har det godt fint, og det tror jeg for de andre også.
 Skjer det noe morsomt på brakka?
 Her blir Tønnesen fjern i blikket og smilet kommer frem.
 Du vet vi blir aldri for gamle til å gjøre fantestreker. Her om kvelden surret vi Öyan til köya mens han sov, men dessverre så våknet han.
 Det er slike ting som setter spiss på brakkelivet.

Kaptein Karlsen, LVAT (41 år).

Hvordan føles det å gå fra kaptein til befalsskole-elev da Karlsen.
 Det er OK det. Du skjønner det er riktig å gjøre det slik. På den måten så får en sveiset alle sammen til et team.
 Hadde du tenkt deg befalsskolen noe annerledes?
 Igrunnen ikke. Jeg synes det hele er greit, men 6-7 mann på rommet er vel mye når en skal lese. Nå ser det ut som vi får et leserom så da løser vel det seg også.
 Hvordan er utstyret dere har fått?
 Lett og hendig og meget behagelig.
 Liker du å skifte til blått?
 Oppriktig talt så liker jeg blått bedre en brunt.
 Har du et ønske?
 Jeg har jo mange ønsker, men det største måtte jo bli at jeg fikk meg en leilighet her i 8 mnd. Du skjønner jeg er gift og har 2 døtre 8-3 år. Vel, vi håper Karlsen får sitt ønske oppfylt og om vi skulle ønske noe, så måtte det bli at fortsettelsen må bli like god som be-gynnelsen for den ekstraordinære befalsskolen.

WILD WEST

RADIO programm

Av månedens post

Vi har fra tid til annen, her i Sprenggranaten, skrevet og kommet med forslag til programmer i N.R.K. Riktignok har disse forslagene hatt på seg en mer humoristisk kappe, men de har, tross dette, gitt klart tilkjennelse at svært mange er misfornøyd med de retningslinjer som vi får servert programmene etter. Denne gangen har vi mottatt et noe originalt forslag, fra en forrykt militærperson, som av visse grunner ønsker å være anonym. Som leserne vil se er det programmet nærmest å regne som et apropos til våre tidligere forslag, men ikke dårligere av den grunn.

Bare posten kl 7.20 skulle jo være noe utenom det vanlige, og vi kan ta med "Top secret", kl 22.20 også.

Resten overlater vi til leserne å bedømme.

- 7.20: Morgeneksersis for stabs-sersjanter.
- 7.30: Morgenrevelje ved Gardens Holmenkollhopptrompetister.
- 7.50: Slag og krigstid. Ord for dagen.
- 8.15: Andakt: Indremisjonens militære misjon. Feltprest Baldriansen.
- 8.35: Rekruttens 5 minutter.
- 8.40: Barnetime for de minste. Anne Cath Westly: NATO og de åtte guttene i leiren!
- 11.20: Sjømilitære kurser.
- 11.25: Været i Stavern.
- 11.35: Hus og heimvern.
- 11.50: Pussvisitasjon i Norge.
- 12.25: Skolekringkasting. Tyskundervisning ved lektor K Olsås.

- 12.55: Hemmeligstemplede papirer.
- 13.30: Nyere tysk militærmusikk.
- 16.30: Urovarsler.
- 16.35: Hver kommune sin A-bombe. Frimodig ytring av stortingsmann Dagobert Skallebank.
- 17.30: Vårkurs i militær støvel-puss.
- 17.45: Marsjer. 1. divisjonsmusikkorps spiller.
- 18.05: Bedre krigføre var enn etter snar. Lytterne spør - oberstløytnant Hanekam svarer.
- 18.35: Interkontinental rakett-sonate for obo, nato og orkester.
- 18.50: Kort om militærspport.
- 19.30: Gamle soldatsongar. Fanejunkergutane spelar.
- 19.55: "Gjett og thunderjet". Spørrekonkurranse mellom flypersonalets nedoverbakkemannskap på Gardermoen og Infanteriets trepropp-administrasjon på Jørstadmoen.
- 20.30: Litterært: General Rype taler om "Soldatboka" og andre militære hærverk.
- 21.00: Hva er gerilja- og hvorfor ikke?
- 21.30: Plotting og militærverk.
- 22.20: Top Secret. Gunnestad og Ivås spiller og synger.
- 23.00: Tappenstrek. Horst Wessels Janitsjar-orkester.
- 23.10: Lyttere: Tre av.

Slik var det var en gang!!!! Foto: FVV

“BANKEN” i Stavern fra 1841

Vår bank har betjent lokalmarkedet i Stavern med banktjenester helt siden 1841. Mangt og mye har skjedd siden den tid, men "banken" i Stavern er fortsatt i god drift og betjener også i dag både privatpersoner og bedrifter med et variert og komplett tilbud av finansielle tjenester. Tidene forandres, folks behov og ønsker endres, noe vi i SpareBank 1 Vestfold har tatt konsekvensen av.

Engasjert i lokalsamfunnet

Honnørordet "Lokalbanken" betyr noe for oss i Stavern. Vi har engasjert oss i et stort antall arrangementer både av kulturell og idrettslig art. En aktiv medspiller i "Glade dager", sponsor for musikk-korps og idrettsforeninger, samt bidragsyter til en rekke andre tiltak i lokalsamfunnet Stavern. Vi håper at du setter pris på dette og også for fremtiden vil gjøre dine bankforretninger hos oss.

Velkommen som kunde i “BANKEN” i Stavern!

Sidsel E. Andersen

Trond Morten Istre

Hanne Sandene

Vit at vi er der.

SpareBank 1 Vestfold

Tlf. 02480 www.sparebank1vestfold.no